

INVLOED VAN GIFTIGE STOFFEN

Twee honderd zevenentwintig dode stootvogels in de Zeeuwse delta!

Door J. C. Wedts de Swart

Met illustraties van de schrijver

Naar aanleiding van het artikel in „Het Vogeljaar” (jrg. 17, nr. 2, mei 1969, pag. 53): „Ook kwik bedreiging voor onze stootvogels” waarin ondermeer sprake is van een massale sterfte in Zeeland, ter aanvulling het volgende:

In genoemd artikel worden 160 dode stootvogels gemeld in de periode van 1 november 1968 t/m 2 mei 1969. Inmiddels zijn een groot aantal nieuwe gegevens bekend geworden — mede naar aanleiding van het artikel — en heb ik de periode van onderzoek verlengd tot en met november 1969. In deze 13 maanden werden niet minder dan 227 dode uilen en stootvogels in minstens 9 verschillende soorten bij mij gemeld. De specificatie hiervan ziet er als volgt uit:

Dagstootvogels:		Uilen:	
buizerd	28 exemplaren	kerkuil	44 exemplaren
sperwer	22 exemplaren	steenuil	4 exemplaren
smelleken	3 exemplaren	ransuil	56 exemplaren
boomvalk	1 exemplaar	velduil	6 exemplaren
torenvalk	47 exemplaren	soort onbekend	7 exemplaren
soort onbekend	9 exemplaren		
<hr/>		<hr/>	
totaal	110 exemplaren	totaal	117 exemplaren

De meeste vogels werden in de winter van 1968 op 1969 gevonden o.a. onder de (slaap)bomen rondom Schuddebeurs (Schouwen), Kapelle (Zuid Beveland), Wemeldinge, het Abbekindersebos te Kloetinge, de binnenduinrand langs de Schouwse en Walcherense kust en in Oost Zeeuws Vlaanderen. In dit laatst genoemde gebied, waar ondanks geregelde naspeuringen in de winter van 1968/1969 weinig dode vogels gevonden werden, lagen op de bouwlanden in het najaar van 1969 minstens 13 dode stootvogels. (mond. med. P. de Bruyn, 1970).

Bovendien, en dat geldt voor de gehele provincie, kwamen onder verdachte omstandigheden duizenden andere vogels om het leven, zoals waterwild en zangvogels.

Opgemerkt zij voorts dat ongetwijfeld slechts een klein gedeelte van het werkelijk aantal gestorven dieren gevonden zal zijn. En wij moeten helaas aannemen dat dit eveneens bij de stootvogels het geval is geweest.

Vele werden „opgezet” en in België verkocht of clandestien de grens overgesmokkeld om daar te worden geprepareerd, zodat hetgeen gemeld is een, volgens veler mening, schaduw is van hetgeen gevonden is, die op zijn beurt slechts een flauwe afspiegeling moet zijn van de werkelijke aantallen

om het leven gekomen vogels. Dat er niettemin nog 227 ex. dode uilen en dagstootvogels „aangegeven” zijn spreekt boekdelen...

Vergiftiging

Mede naar aanleiding van de tussentijdse rapporten die ik stuurde naar o.a. het Zoölogisch Museum te Amsterdam, het ITBON te Arnhem, het RIVON te Zeist, de Rijksuniversiteit te Utrecht, het Staatsbosbeheer en het Wereld Natuurfonds zowel te Zeist als de afdeling Midden Zeeland, gevestigd te Middelburg en verscheidene ministeries te Den Haag, zijn in 1969 in de Tweede Kamer der Staten Generaal tot driemaal toe door twaalf kamerleden van verschillende politieke partijen vragen aan de ministers van Landbouw en Visserij en CRM gesteld.

Dank zij de medewerking van velen is een relatief hoog percentage van de gemelde vogels opgezonden naar o.a. het Instituut voor Veterinaire Farmacologie en Toxicologie van de Rijksuniversiteit te Utrecht.

Uit een nauwgezet onderzoek door genoemd instituut en het Reactorcentrum te Leiden is komen vast te staan dat de meeste vogels talrijke soorten vergif in hun lichaam hadden, sommige zelfs zeven verschillende!

De meeste fatale „killers” bleken enkele gechloreerde koolwaterstoffen en een methyl-kwikverbinding te zijn; stoffen die in de landbouw veelvuldig gebruikt mochten worden voor zaaizaadontsmetting. Ze zijn zeer persistent en van een hoge giftigheid.

Verboden

Daarbij gelet op de volksgezondheid mag ik met voldoening melding maken van het feit dat de minister van Landbouw en Visserij op voordracht van de Werkgroep Vogels en Zoogdieren van de TNO-Commissie Nevenwerking Bestrijdingsmiddelen heeft besloten dat de gech. koolwaterstoffen aldrin, diëldrin en heptachloor, alsmede methylkwik, te verbieden. Wij hopen dat er door deze vergaande maatregelen in ons land een einde komt aan de massale vogelsterfte. Deze sterfte is reeds vele, vele jaren gaande maar bij toeval trad dit juist in 1968 en 1969, deels door klimatologische omstandigheden en deels door andere inzaaimethoden (waardoor de zaden langer op de aarde blijven liggen), zo naar voren.

Bijna uitgestorven in Zeeland

Dat er behalve doortrekkende vogels ook „eigen” broedvogels omgekomen zijn, moge blijken uit het feit dat de broedgevallen die in 1969 en 1970 van alle soorten stootvogels bij elkaar bekend geworden zijn, onrustbarend laag zijn. In die twee jaar nog geen twintig in totaal!

Waar is de tijd gebleven dat b.v. alleen al de torenvalk algemeen in Zeeland broedde en je deze mooie valken overal zag „bidden”? En hoe kort is het nog maar geleden dat vrijwel iedere landbouwschuur, die een „ulengat” had, ook werkelijk kerkuilen herbergde?

Misschien is er nog wat te redden door met een kistje met turfmo

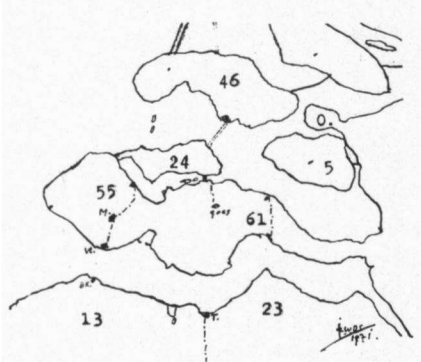

Dode kerkuil, één van de vele . . .

hangen in januari of februari, dit blijkt de beste tijd te zijn om deze uitmuntende muizenvangers te lokken (uiteraard fungeert één van de zijwanden als bodem; een plank aan de voorzijde van ongeveer 15 cm breedte zorgt er voor dat de inhoud van de nestkast er niet kan uitvallen).

Tot slot moet nog opgemerkt worden dat ook vergiftiging van ratten en muizen ongetwijfeld van invloed is op de uilenstand.

Voorts past hier een woord van dank aan allen die hebben meegewerkt — op welke wijze dan ook — waardoor tenslotte dit vogeldrama toch nog een

Aantallen dood gemelde uilen en dagstootvogels in Zeeland, in de periode van nov. '68 t/m nov. '69. Totaal 227 ex. in tenminste 9 soorten.

soort „happy end” kreeg, in die zin dat verscheidene giftige stoffen niet meer mogen worden gebruikt. De resultaten hiervan waren sedert eind 1969 hoopvol. De natuurbescherming lijkt op de goede weg te zijn . . . volhouden en niet versagen is echter ook in de nabije toekomst m.i. dringend gewenst.

• J. C. Wedts de Swart, Noordbolwerk 3, Middelburg.

LITTERATUUR:

Redactie (1969): Ook kwik bedreiging voor onze stootvogels. Het Vogeljaar 17, pp. 53-55.

Wedts de Swart, J. C. (1969): Massale vogelsterfte in Zeeland. De Levende Natuur 72, pp. 162-164.

In het Dagblad De Stem van 21 april j.l. troffen wij nog een bericht aan „Tientallen dode vogels in de polders rond Graauw”. De dode vogels bleken het slachtoffer te zijn geworden van giftige stoffen. Door de Vogelwacht „De Steltkluit”, oostelijk Zeeuwsch-Vlaanderen werd in juli een gestencilde nota van 4 pagina's uitgegeven, getiteld: „Vogelschade aan landbouwgewassen in oostelijk Zeeuwsch-Vlaanderen”. Ter voorkoming van schade doet de vogelwacht middelen aan de hand.